

*Szanowni Państwo,
mamy zaszczyt przedstawić pierwszy numer elektronicznego Biuletynu Informacyjnego „Dobry Klimat dla Powiatów”. Tytuł naszego biuletynu to jednocześnie nazwa projektu, który zaczął być realizowany we wrześniu bieżącego roku.*

W tym pierwszym biuletynie znajdą Państwo podstawowe informacje o naszym projekcie i głównych działaniach w jego ramach. Zamieszczamy w nim także deklarację przystąpienia do projektu. Zachęcamy do zgłaszania się do projektu.

Nasz biuletyn będzie rozsyłany drogą elektroniczną. Subskrypcji biuletynu można dokonać wysyłając informację na adres mailowy tn@zpp.pl. Na ten sam adres można też przysyłać swoje opinie i sugestie na temat zawartości biuletynu – zarówno tej zastanej, jak i ewentualnie treści, których zamieszczenia oczekiwaliby Państwo.

Poniżej zamieszczamy też wspólny list Prezesa Związku Powiatów Polskich Kazimierza Kotowskiego i Prezesa Instytutu na rzecz Ekorozwoju Andrzeja Kassenberga, skierowany do Starostów Powiatów i Miast na prawach powiatu.

Życzymy przyjemnej lektury

Zespół Projektu „Dobry Klimat dla Powiatów”

**Szanowni Państwo
Starostowie i Prezydenci Miast na prawach powiatu**

Związek Powiatów Polskich wraz z Fundacją Instytut na rzecz Ekorozwoju (lider projektu) oraz Community Energy Plus rozpoczynają realizację projektu „Dobry Klimat dla Powiatów”. Głównymi adresatami tego projektu są samorządy powiatowe, bowiem to w ich gestii leżą istotne zadania służące przeciwdziałaniu skutkom zmian klimatu oraz adaptacji do tych zmian. Działania projektowe będą skierowane także bezpośrednio do wspólnot powiatowych, gdyż bez aktywnego zaangażowania obywateli nie da się skutecznie ochronić klimatu Ziemi.

Realizacja projektu zaczęła się 1 września br. i będzie trwała do roku 2015. Zapraszamy Państwa Starostów i Prezydentów Miast do aktywnego włączenia swoich powiatów do tego projektu. Wzięcie udziału w projekcie to konkretne korzyści dla każdej wspólnoty lokalnej, w tym m.in.: wypracowanie rozwiązań ekologicznych służących poszczególnym uczestnikom, powstanie sieci lokalnych informatorów oraz przeszkolenie grupy moderatorów dyskusji publicznych, dostęp do najnowszej wiedzy w dziedzinie ekologii i możliwości jej wykorzystania praktycznego, także w wymiarze oszczędności finansowych i tworzenia nowych miejsc pracy.

Dla wybranych i chętnych powiatów przeprowadzone zostaną oceny śladu węglowego, natomiast aktywni lokalni liderzy w Państwa powiatach wyjadą zobaczyć, jak radzą sobie ze zmianami klimatu samorządy w Wielkiej Brytanii. Ponadto odbędą się liczne debaty i konferencje dotyczące lokalnych możliwości działania na rzecz ochrony klimatu.

Udział w projekcie „Dobry Klimat dla Powiatów” to także możliwość zdobycia dodatkowych punktów w prowadzonym przez Związek Powiatów Polskich Rankingu Powiatów i Miast na prawach powiatu..

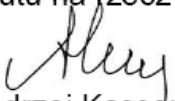
Zapraszamy do współpracy w realizacji wspólnych przedsięwzięć na rzecz ochrony klimatu. Można w tym celu ustanowić pełnomocnika ds. „Dobrego Klimatu dla Powiatów”.

Zapraszamy także do śledzenia stron internetowych www.zpp.pl oraz www.chronmyklimat.pl, na których znajdują się wkrótce kluczowe informacje o projekcie i jego przebiegu. Informacje będą docierały także do Państwa w formie biuletynu elektronicznego, który będzie rozsyłany raz na kwartał do wszystkich powiatów.

Z nadzieją na owocną współpracę w dziedzinie ekologii

Łączymy wyrazy szacunku

Prezes
Instytutu na rzecz Ekorozwoju

Andrzej Kassenberg

Prezes Zarządu
Związku Powiatów Polskich

Kazimierz Kotowski

Co z klimatu dla powiatów, czyli o tym, co projekt „Dobry Klimat dla Powiatów” oferuje powiatom

Wojciech Szymalski – koordynator projektu

Projekt „Dobry Klimat dla Powiatów” jest laureatem europejskiego programu LIFE+. Realizują go wspólnie Instytut na rzecz Ekorozwoju, Związek Powiatów Polskich oraz Community Energy Plus (Wielka Brytania). Celem tego partnerskiego przedsięwzięcia jest włączenie polskich powiatów w działania prowadzące do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz służące lepszej adaptacji do zmian klimatu. Głównymi adresatami projektu są władze powiatowe, gdyż to właśnie w ich gestii leżą istotne zadania służące przeciwdziałaniu skutkom zmian klimatu oraz adaptacji do nich, oraz społeczności lokalne na poziomie powiatów, gdyż bez aktywnego zaangażowania obywateli nie da się skutecznie ochronić klimatu Ziemi. Wymienione poniżej działania w różnym stopniu, zależnym od chęci i możliwości uczestników, angażują władze, administrację i społeczeństwo w realizację przedsięwzięcia.

Monitorowanie działań powiatów na rzecz ochrony klimatu

Działanie będzie realizowane w wybranych 110 powiatach w Polsce przez Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego. Pod koniec 2011 roku oraz na przełomie 2014 i 2015 roku inicjatorzy przeprowadzą z wybranymi osobami badania sondażowe dotyczące ich świadomości ekologicznej oraz działań powiatu na rzecz ochrony klimatu i adaptacji do zmian klimatycznych. Wyniki tych badań mają na celu wsparcie lokalnego społeczeństwa obywatelskiego, poprzez dostarczenie informacji o tym, w jakim stopniu powiat jest zaangażowany w ochronę klimatu. Wyniki badań zostaną opublikowane i rozesłane do organizacji i instytucji działających w powiecie. Informacje pozyskane podczas badań będą także podstawą do organizacji debat lokalnych.

Debaty lokalne

Na przełomie 2012 i 2013 roku odbędzie się 85 debat lokalnych. Debaty będą okazją, aby władze, administracja, biznes i mieszkańcy spotkali się i wspólnie porozmawiali o perspektywach działania ich jednostki samorządowej na rzecz ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian oraz rozwoju gospodarki na swoim terenie. Chcemy, by w toku dyskusji podczas debat powstawały pomysły na lokalne porozumienia publiczno-prywatne oraz odważne programy rozwoju samorządów lokalnych wspierające ochronę klimatu. O tworzenie takich lokalnych porozumień zaapelował 5 października 2010 Komitet Regionów Unii Europejskiej. Aktywni uczestnicy najbardziej owocnych debat zostaną nagrodzeni możliwością wyjazdu szkoleniowego do Kornwalii – pierwszego brytyjskiego regionu niskowęglowego, na koszt projektu.

Konferencje regionalne

Konferencje mają na celu zacieśnianie współpracy na rzecz ochrony klimatu pomiędzy samymi samorządami. Odbędzie się 16 takich konferencji w 2013 i 2014 roku. Konferencje skierowane są w pierwszej kolejności do przedstawicieli władz i urzędów powiatowych, lecz mile widziani będą także reprezentanci gminnego lub wojewódzkiego szczebla samorządów. Konferencje będą forum kształtowania się Sieci powiatów działających na rzecz ochrony klimatu oraz adaptacji do jego zmian, a także sposobem na wyjście z działaniami projektu poza grono powiatów, które w projekcie bezpośrednio uczestniczą. Dla reprezentantów samorządów takie konferencje na pewno będą cennym forum wymiany doświadczeń i zdobywania wiedzy o ochronie klimatu i adaptacji do jego zmian.

Sieć powiatów na rzecz klimatu

Sieć powiatów będzie skupiała najbardziej chętne i aktywne powiaty uczestniczące w projekcie. Działalność sieci będzie oparta na wspólnej deklaracji jej uczestników, że będą realizowały ustalony cel w zakresie ochrony klimatu oraz aktywnej adaptacji do zmian klimatu. Cel, jak i tekst deklaracji, będzie ustalony w gronie samych zainteresowanych. Sieć powiatów, zwłaszcza dla miast powiatowych, może stać się przedsiwzięciem do wstępowania w szeregi Porozumienia burmistrzów Unii Europejskiej (Covenant of Mayors) czy Porozumienia na rzecz klimatu (Climate Alliance). Powiaty, które od samego początku będą uczestniczyły w pisaniu tekstu deklaracji (tzw.: Grupa Inicjatywna), będą mogły liczyć na wykonanie dla niej obliczeń śladu węglowego ze środków i przy pomocy ekspertów zaangażowanych w projekt. Ze względu na demonstracyjny charakter tych działań, osiągnięcia tych powiatów będą promowane w całym kraju.

Obliczenia śladu węglowego

Ślad węglowy jest wskaźnikiem określającym całkowitą wielkość emisji gazów cieplarnianych danej jednostki administracyjnej spowodowaną bezpośrednio lub pośrednio działalnością człowieka. Obliczenia takiego wskaźnika pomagają w przygotowaniu konkretnych działań zmierzających do redukcji emisji dwutlenku węgla. Ślad węglowy pozwala także łatwo porównywać ze sobą różne jednostki administracyjne. Dla jednostek administracyjnych chcących rzeczywiście skutecznie działać w zakresie ochrony klimatu, jest to zwykle pierwszy krok do przygotowania rzeczowego programu działań na rzecz ochrony klimatu. Dla pierwszych 5. chętnych członków Grupy Inicjatywnej przewidziano wykonanie oceny śladu węglowego w 2011 i 2015 roku na koszt projektu.

Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju

Program Niskowęglowego Rozwoju to kompleksowy program rozwoju, zakładający, że emisja dwutlenku węgla zostanie ograniczona do 2020 roku w stosunku do roku 2005 lub lat następnych co najmniej o 20%. Dla potrzeb

realizacji tego celu w ramach program przewiduje się przygotowanie działań, których finansowanie przynajmniej w istotnej części będzie możliwe z funduszy UE dostępnych w okresie 2014-2020. Spośród zgłaszających się do projektu miast powiatowych zostanie wybrane to o najbardziej zdecydowanej deklaracji działania na rzecz ochrony klimatu. Dla niego projekt pokryje koszty i zapewni eksperckie przygotowanie takiego Programu oraz program konsultacji społecznych. Wykonany dokument ma mieć charakter demonstracyjny dla innych samorządów. Program ma być przygotowywany do 2015 roku.

Projekt rozpoczął się 1 września 2010 roku i będzie realizowany do końca sierpnia 2015 roku. Zapraszamy zainteresowane powiaty do zgłaszania się do projektu.

Harmonogram realizacji najważniejszych działań projektu

- **Od 02.01.2011 do 30.04.2011** – Rekrutacja Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego
- **Od 01.07.2011 do 30.06.2012** – Pierwsza ocena śladu węglowego powiatów Grupy Inicjatywnej
- **Od 30.08.2011 do 22.12.2011** – Pierwsze badania sondażowe prowadzone przez inicjatorów społeczeństwa obywatelskiego
- **Od 01.07.2012 do 30.03.2013** – Prace Grupy Inicjatywnej nad deklaracją sieci powiatów
- **Od 01.10.2012 do 28.02.2013** – Debaty lokalne w wybranych powiatach
- **Od 01.04.2013 do 30.03.2014** – Konferencje regionalne
- **Od 30.06.2013 do 30.08.2015** – Prace na Pilotażowym Programem Niskowęglowego Rozwoju wybranego miasta powiatowego
- **Od 01.09.2014 do 30.08.2015** – Druga ocena śladu węglowego powiatów Grupy Inicjatywnej
- **Od 01.10.2014 do 30.03.2015** – Drugie badania sondażowe prowadzone przez inicjatorów społeczeństwa obywatelskiego

Partnerzy projektu

Instytut na rzecz Ekorozwoju jest organizacją pozarządową typu non profit. W swojej działalności

Instytut kieruje się misją:

- budowania pozytywnych relacji między rozwojem społecznym i gospodarczym a ochroną środowiska;
- występowania w interesie obecnych i przyszłych pokoleń.

Główne obszary działań InE to:

1. Aktywna edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju na wielu płaszczyznach ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych metod gospodarowania zasobami środowiska.
2. Ocena polskiej polityki ochrony klimatu z uwzględnieniem wymiaru unijnego i światowego, a także podkreślanie roli adaptacji do zmian klimatu i promowanie liczenia śladu węglowego.
3. Zrównoważona polityka energetyczna państwa ze szczególnym uwzględnieniem promowania oszczędzania energii i rozwoju odnawialnych jej źródeł.
4. Monitoring wdrażania w Polsce dyrektyw UE odnoszących się do ochrony przyrody. Wzmacnianie polskich ekologicznych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną przyrody.

5. Cykliczne badania świadomości społecznej w kwestii środowiska.
6. Monitoring procesu rozszerzenia UE i jego skutków dla ekorozwoju w Polsce - działania informacyjne oraz budowanie partnerstwa pomiędzy organizacjami pozarządowymi, władzami samorządowymi szczebla lokalnego i regionalnego, władzami centralnymi oraz różnymi grupami interesu.
7. Opracowywanie opinii i ocen dokumentów lub projektów dokumentów rządowych pod kątem zgodności z konstytucyjnymi zasadami zrównoważonego rozwoju (Art. 5) – w tym udział w analizie ex ante do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 oraz w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko projektów: Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006, Strategii rozwoju turystyki na lata 2007-2013, Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013, Krajowego Planu Strategicznego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013.
8. Programy odnoszące się do zielonych miejsc pracy na lokalnych rynkach pracy ze szczególnym uwzględnieniem zrównoważonej turystyki i rolnictwa ekologicznego.
9. Alternatywna polityka transportowa w Polsce w oparciu o kryteria ekorozwoju.
10. Proekologiczna reforma budżetu i ekologiczna reforma fiskalna oraz antyekologiczne subsydia. Zazielenienie budżetu: stymulowanie wdrażania w Europie Środkowej i Wschodniej ww. reform.

Community Energy Plus (CEP) to wielokrotnie nagradzana organizacja społeczna oraz spółka z ograniczoną odpowiedzialnością założona w kwietniu 1998 roku. CEP współpracuje z licznymi partnerami lokalnymi w celu ograniczenia zmian klimatu, promocji zrównoważonego rozwoju oraz zmniejszenia ubóstwa paliwowego.

CEP to lokalny punkt kontaktowy organizacji *Energy Advice South West*, która rozpowszechnia programy Energy Saving Trust's w regionie Południowo-Wschodniej Anglii. Region ten został ogłoszony przez rząd Wielkiej Brytanii pierwszą niskowęglową strefą ekonomiczną w tym kraju.

Kornwalia jest szczególnie wrażliwa na wpływ zmian klimatu takich jak: powódzie, podnoszenie się poziomu morza, sztormy, zmiany pór roku (oddziałujące na rolnictwo i turystykę), pożary łąk, fale ciepła oraz jakość wód. CEP ma dostęp do szerokiej rzeszy ekspertów od ograniczania i adaptowania się do zmian klimatu, którzy zostaną zaproszeni do udziału w wyjeździe studyjnym. Jest to m.in. Cornwall Council, która jest odpowiedzialna za opracowanie krajowych wskaźników nr 188 'Adaptacja do zmian klimatu', i nr 189 'Zarządzanie ryzykiem powodziowym na lądzie i na wybrzeżach'; oraz Combined Universities of Cornwall. CEP jest także zainteresowane wschodzącym tematem zmian kulturowych i zmian zachowań jako szczególnych działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

CEP to zwycięzca prestiżowej nagrody Ashden (Ashden Award) za zrównoważoną energetykę, a nasze inicjatywy zyskały rozgłos dzięki nagrodom oraz studiom najlepszych praktyk wykonanym przez Academy for Sustainable Communities, Komisję Europejską, the Energy Saving Trust, National Energy Action, Community Action for Energy, The National Heart Forum, the Sustainable Development Commission oraz the Local Government Association's Improvement and Development Agency. www.cep.org.uk

Związek Powiatów Polskich jest stowarzyszeniem powiatów broniącym interesów wspólnot powiatowych poprzez: reprezentowanie powiatów na forum ogólnopolskim i międzynarodowym; inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, dotyczących samorządów terytorialnych; propagowanie wymiany doświadczeń w zakresie wykonywanych zadań własnych powiatów i zadań z zakresu administracji rządowej;

inspirowanie i podejmowanie wspólnych inicjatyw, mających wpływ na rozwój społeczności powiatowych; inspirowanie i podejmowanie wspólnych inicjatyw służących społeczno - gospodarczemu rozwojowi powiatów, nawiązywanie kontaktów zagranicznych oraz wymianę naukową i kulturalną; prowadzenie pracy informacyjnej, konsultacyjnej i programowej, mającej na celu wspólne rozwiązywanie problemów w zakresie poszczególnych dziedzin działalności samorządu terytorialnego; prowadzenie działalności wydawniczej, szkoleniowej i promocyjnej, dotyczącej problematyki Związku i jego członków.

Przedstawiciele Związku Powiatów Polskich biorą aktywny udział w pracach legislacyjnych, szczególnie na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, w tym uczestniczą w pracach stałego Zespołu do spraw Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Związek Powiatów Polskich od wielu lat podejmuje działania na rzecz energii odnawialnej, przyjaznej środowisku naturalnemu. Oprócz szerokiej akcji informacyjnej w gminach i powiatach powoływani są specjaliści do spraw ekoenergetyki. W dniu sporządzania tej informacji specjaliści do spraw ekoenergetyki działali w 78 gminach i w 127 powiatach.

Związek Powiatów Polskich prowadzi także internetowy Ogólnopolski Samorządowy Serwis Energii Odnawialnej wykorzystując do tego swój specjalny portal internetowy www.eo.org.pl. Jest tam także prowadzony ranking energii odnawialnej, w którym oceniane są inwestycje związane z energią odnawialną na terenie Polski.

Związek Powiatów Polskich prowadzi działalność doradczą i konsultacyjną związaną z wszystkimi zagadnieniami dotyczącymi samorządu, szczególnie powiatowego. Dziennie udzielanych jest kilkadziesiąt porad, zarówno w zakresie praktyki samorządowej, jak i prawa samorządowego oraz praktyki działania.

POWIAT DOBRYM PARTNEREM W OCHRONIE KLIMATU I PRZECIWDZIAŁANIU JEGO SKUTKOM

Andrzej Kassenberg - Prezes Instytutu na rzecz Ekorozwoju

Problematyka zmian klimatu stała się praktycznie największym wyzwaniem współczesnego świata. Nikt komu bliska jest przyszłość planety jako całości jak i także każdej z jej małych ojczyzn, nie może przejść obojętnie obok tego globalnego zagrożenia. Brak podejmowania działań nie będzie nam wybaczone przez nasze dzieci i wnuki. Spalanie paliw kopalnych od początku rewolucji przemysłowej przez dziesięciolecia aż po dzień dzisiejszy, gwałtowny rozwój hodowli i zmiany w użytkowaniu terenu prowadzące do degradacji lub uproszczenia ekosystemów naturalnych, postawiły dzisiejsze pokolenie jak i przyszłe przed trudnym wyborem. Jak dokonać zmian w codziennym życiu, w rozwoju gospodarczym aby pogłębiony efekt „wielkiej szklarni”¹ jaką sobie zafundowaliśmy i dalej rozwijamy, powstrzymać. Zagrożenia są poważne, a do najważniejszych zaliczyć można:

¹ Określenie „wielka szklarnia” odnosi się do efektu cieplarnianego, który jest wykorzystywany w szklarniach. Proces wzrostu temperatury w szklarni jest podobny do wzrostu temperatury na kuli ziemskiej. Efekt cieplarniany wynika bowiem z obecności w atmosferze gazów cieplarnianych, które nie pozwalają części dostarczanego nam przez Słońce ciepła uchodzić w kosmos. Tak samo jak okna w szklarni. Temperatura powietrza panująca przy powierzchni Ziemi (globalna średnia około +15° C) umożliwia istnienie i rozwijanie się życia. Gdyby gazów tych nie było, temperatura ta byłaby o około 33° C niższa i wynosiłaby -18° C. Skąd to ze wszech miar pozytywne zjawisko stało się na przełomie XX i XXI w. problemem numer jeden na świecie? Zwiększona zawartość gazów cieplarnianych w atmosferze powoduje, że wzrost ilości promieniowania słonecznego, która z powrotem kierowana ku powierzchni planety i dodatkowo ją ogrzewa. W stosunku do okresu przedprzemysłowego zaobserwowano 40 % wzrost stężenia

CO PRZYKŁADOWO MOŻNA ROBIĆ (1)

Instalacja systemów fotowoltaicznych (pv) na budynku użyteczności publicznej. Na fasadzie i dachu gmachu Wydziału Inżynierii Środowiska Politechniki Warszawskiej zainstalowano 708 modułów fotowoltaicznych o łącznej mocy 56 kW. Łączna powierzchnia modułów wyniosła ok. 550 m². Roczna produkcja energii wyniesie ok. 39 tys. kWh, co odpowiada uniknięciu emisji rzędu 39 ton CO₂/rok.

◆ **Podniesienie się poziomu oceanów i mórz**, na co wpływ ma rozszerzalność termiczna wód (wraz ze wzrostem temperatury wody zwiększa się jej objętość) oraz topnienie lądolodów i lodowców. W Polsce przy przewidywanym podniesieniu się poziomu Bałtyku o blisko metr pod koniec XXI w. zagrożonych może być ok. 250.000 osób, a także Starówka Gdańska.

◆ **Zmniejszenie przewidywalności występowania określonych warunków meteorologicznych.** Warunki pogodowe są prognozowane zarówno na podstawie trendów wieloletnich jak i bieżących warunków. Powoduje to, że - zwłaszcza w perspektywie krótkoterminowej - skuteczność prognoz jest stosunkowo wysoka. Jeśli klimat zmieni się, znacznie trudniej będzie można określać przyszłe stany pogody, zwłaszcza na podstawie trendów wieloletnich, gdyż klimat charakteryzować się będzie wysoką niestabilnością. Niesie to za

sobą konsekwencje gospodarcze zwłaszcza w rolnictwie czy turystyce, co dotyczy także Polski.

- ◆ **Wzrost liczby i siły kataklizmów naturalnych takich jak powoździe, susze czy huragany.** W ostatnich latach zjawiska te wyraźnie nasilają się, stwarzając zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, gospodarki oraz straty dla firm ubezpieczeniowych. Przykładowo w Polsce w roku 2008 r. zanotowano ponad 1000 katastrof budowlanych spowodowanych silnymi wiatrami, a średnia z wielolecia 2001-2008 jest wyższa o 145 % niż z okresu 1995-2000.
- ◆ **Konsekwencjami dla rolnictwa będą zmiany składu gatunkowego lub odmianowego uprawianych roślin.** Przewiduje się znaczne zmniejszenie arealu uprawy ziemniaka, natomiast wzrośnie areal uprawy kukurydzy i innych roślin ciepłolubnych
- ◆ **Zmiany klimatyczne będą sprzyjały bujniejszemu rozwojowi chwastów w uprawach.** Wzrośnie intensywność porażania roślin przez patogeny i szkodniki. Następować będzie rozszerzanie zachorowań na niektóre choroby. Przykładami takich już pojawiają-

CO PRZYKŁADOWO MOŻNA ROBIĆ (2)

Gdański Rowerowy Projekt Inwestycyjno-Promocyjny.

W podstawowym komponencie założono budowę w Gdańsku 30 km wysokiej jakości dróg rowerowych, a oprócz nich planowano uspokojenie ruchu na 70 km ulic lokalnych. Wszystkie te prowadzić mają do wzrostu ruchu rowerowego do poziomu 5-10 procent podróży. W projekcie założono ograniczenie wzrostu emisji dwutlenku węgla o 25 tysięcy ton rocznie, a ponadto zmniejszenie emisji szkodliwych substancji (NO_x o 440 ton rocznie, CO o 1400 ton rocznie oraz HC o 400 ton rocznie) oraz zmniejszenie zajęcia terenu oraz natężenia hałasu.

koncentracji podstawowego gazu cieplarnianego dwutlenku węgla w atmosferze, co warunkuje poziom temperatury przy powierzchni Ziemi. Koniec XX i początek XXI wieku to najcieplejszy okres w ostatnich 1000 latach historii Ziemi, natomiast przez ostatnie 100 lat średnia temperatura Ziemi o wzrosła o 0,7 C, a w Europie o 0,95 C. Zdaniem klimatologów z Międzyrządowego Zespołu do Spraw Zmian Klimatu taki wzrost jest niezgodny z typowymi procesami zachodzącymi w przyrodzie i stanowi to dowód na istotną rolę działalności człowieka w wywoływaniu globalnego ocieplenia. W najnowszym, czwartym raporcie tego Zespołu z 2007 roku stwierdzono, że z prawdopodobieństwem 90% można przyjąć, iż emisja gazów cieplarnianych powodowana przez człowieka odpowiada za skalę i tempo obserwowanych obecnie zmian klimatu.

cych się zagrożeń dla roślin w wyniku ocieplenia się klimatu są nowe szkodniki kukurydzy jak *Ploniarka zbożówka* i *Omacnica proso-wianka*.

- ◆ **Wzrost występowania tzw. nagłych fal ciepła** groźnych zwłaszcza w dużych miastach. W roku 2003 w wyniku takich zjawisk w Europie Zachodniej zmarło więcej o 35.000 niż zwykle, zwłaszcza dzieci i osób starszych.
- ◆ **W obszarach dzisiejszego klimatu umiarkowanego mogą pojawić się schorzenia obecnie występujące jedynie w klimacie tropikalnym.** Na przykład w Europie w ciągu kilkudziesięciu lat może pojawić się malaria czy też tropikalna gorączka krwotoczna.
- ◆ **Wzrost zagrożenia zdrowotnego nie dotyczy tylko ludzi, ale także roślin i zwierząt** – zarówno gatunków dziko żyjących jak i udomowionych. Pojawią się nowe choroby, pasożyty i szkodniki. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że istniejący system przyrodniczy będzie mało odporny na te zmiany (np. brak będzie naturalnych mechanizmów ograniczających liczebność populacji organizmów uznanych za szkodniki w rolnictwie).
- ◆ **Ograniczenie możliwości rozwoju, albo znaczący wpływ na wyniki finansowe wielu sektorów gospodarki:** np. ubezpieczenia (konieczność wysokich odszkodowań za szkody spowodowane katastrofami naturalnymi²), służby ratownicze (wzrost kosztów akcji, których może być coraz więcej i coraz bardziej skomplikowane), turystyka (np. utrata lub ograniczenie ilości miejsc, w których można będzie uprawiać sporty zimowe³), rolnictwo (zmiana kierunków upraw i hodowli, nowe szkodniki i choroby), gospodarka komunalna (nowe normy dla infrastruktury – np. sieci kanalizacji burzowej⁴, nowe normy dla budownictwa itp.).

Mimo tego, że konsekwencje negatywne będą dominujące to dla pewnych obszarów zwłaszcza położonych na północy wystąpią zjawiska pozytywne. W Polsce przykładowo można spodziewać się:

- Wydłużenia okresu wegetacyjnego, co może sprzyjać wyższemu plonowaniu w rolnictwie choć woda będzie istotnym czynnikiem limitującym ten pozytywny efekt;

CO PRZYKŁADOWO MOŻNA ROBIĆ (3)

Program Kompleksowej Termomodernizacji Obiektów Szkoły Policji w Katowicach. Równocześnie z prowadzonymi pracami remontowymi w zakresie niezbędnym do wykonania zadań szkoły przygotowano, przyjęto i przystąpiono do realizacji programu termomodernizacji obiektów, mającego na celu obniżenie kosztów eksploatacyjnych oraz zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko. Zrealizowano lub podjęto: modernizację źródeł ciepła i systemu jego rozprowadzania, termomodernizację budynków, uruchomienie systemu zarządzania energią, wytwarzanie ciepła w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (kolektory słoneczne). Osiągnięto redukcję emisji CO₂ na poziomie 1570 ton/rok.

² W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia wydatki firm ubezpieczeniowych na świecie związane z wypłatą odszkodowań w związku z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi wyniosły 109 mld \$ tj. ponad 15 razy więcej niż w latach sześćdziesiątych. Wzrost ryzyka i wypłat powoduje wzrost kosztów ubezpieczeń.

³ Granica topnienia pokrywy śnieżnej w Alpach przesunęła się o nawet 200 metrów, w wyniku, czego położone niżej górskie kurorty skazane zostaną na zamknięcie. W St. Anton am Arlberg, gdzie armatki śnieżne są w stanie pokryć 80 proc. tras, w 2008 r. było tak ciepło, że nie można było nawet zacząć sztucznego naśnieżania. Jest to najgorętszy okres w Alpach od 1300 lat. Banki nie chcą pożyczać pieniędzy właścicielom obiektów turystycznych niżej położonych.

⁴ Zmiana charakteru deszczu na bardziej nawałne już powoduje lokalne podtopienia zwłaszcza w miasta gdyż istniejący system odprowadzania wód deszczowych został zaplanowany na znacznie mniejsze ilości wody. Przykładem niech będzie Warszawa, gdzie w wyniku nawałnego deszczu nastąpiło zalanie i czasowe ograniczenie w funkcjonowaniu metra.

CO PRZYKŁADOWO MOŻNA ROBIĆ (4)

Modernizacja systemu grzewczego krytej pływalni w Proszówkach przy zastosowaniu kolektorów słonecznych i pomp ciepła. Projekt dotyczy wykorzystania odnawialnych i alternatywnych źródeł energii. Objął modernizację instalacji grzewczej opartej na wodnym kotle gazowym o mocy 460 kW, tj. jej rozbudowę do biwalentnego układu grzewczego w oparciu o następujące urządzenia: kolektory słoneczne 106 szt. o łącznej powierzchni 265 m², pompy ciepła szt. 2 o łącznej mocy 59,14 kW i zbiorniki akumulacyjne 7 szt. x 1300 dm³. Biorąc pod uwagę fakt, że paliwem wypieranym przez energię odnawialną i alternatywną jest gaz ziemny to nastąpiło zmniejszenie emisji CO₂ o 47,7 Mg/rok.

- Ograniczenia okresu grzewczego w zimie, a w konsekwencji zmniejszenia zużycia energii ale będzie to z pewnością skompensowane i to z nadwyżką w wyniku wzrost zużycia energii w klimatyzacji i chłodnictwie.

- Poprawy warunków wypoczywania na wybrzeżu Morza Bałtyckiego ze względu na przewidywany klimat zbliżony do dzisiejszego na Morzem Śródziemnym (w przyszłości przewiduje się tam ekstremalnie upalne lata ograniczające popyt turystyczny) i wydłużenie sezonu wiosenno-letnio-jesiennego w naszym kraju kosztem ograniczenia sezonu zimowego (coraz częstszy brak wystarczającej pokrywy śnieżnej do uprawiania narciarstwa).

Obraz ten może prowadzić do konstatacji, że podejmowane działania związane ze zmieniającym się klimatem są kosztowne i będą jeszcze bardziej kosztowne. Jednak trzeba mieć na uwadze, że dzisiaj podjęte działania mimo swojej wysokiej ceny niewspółmiernie są tańsze niż przesuwanie ich w nieokreśloną przyszłość. Wg Raportu Sterna wykonanego dla rządu W. Brytanii w roku 2007 podjęcie działań obecnie może świat kosztować 1-2% światowego PKB, a odsuwanie tego w czasie może prowadzić do kosztów rzędu 5-20% światowego PKB. Kluczowym staje się zagadnienie jak tą niekorzystną sytuację przełożyć na działania korzystne dla rozwoju, gospodarki, społeczeństwa. Kraje, które wcześniej przyjmą tę filozofię oraz rozpoczną dokonywanie tej reorientacji wygrają na tym, zdobędą przewagę konkurencyjną na globalnym rynku. Kraje, które będą się ociągać i ślamazarnie tworzyć warunki ekonomiczne i administracyjno-prawne do takich przemian utracą korzyści wynikające z bycia pierwszymi. Wyścig ten już się rozpoczął, o czym świadczą poniższe fakty:

- ◆ w pakietach przeciwdziałających obecnemu kryzysowi finansowemu Chiny i USA przeznaczyły na tzw. zielone działania odpowiednio 220 mld \$ i 112 mld \$, a UE tylko 23 mld \$.

- ◆ w patentach dotyczących „czystych” technologii dominują USA, Chiny, Japonia i Korea Pd., a poza krajów UE dotrzymują im tylko Niemcy;

- ◆ szacuje się, że rynek produktów i usług niskowęglowych osiągnął już 3 bln \$.

Jak te powyższe rozważania dywagacje mają się do projektu **Dobry klimat dla powiatów** gdzie w tym wyścigu o nową, zieloną gospodarkę może być miejsce powiatów. Czy tak naprawdę mogą one coś zmienić? Tak mogą gdyż to właśnie powiaty ze względu na swoją specyfikę mogą odegrać istotną rolę w kształtowaniu innowacyjnych rozwiązań gospodarczych i funkcjonowania społeczeństwa, które nie tylko będą sprzyjać ochronie klimatu lub przeciwdziałać jego ewentualnym negatywnym skutkom, ale także tworzyć podstawy do rozwoju lokalnej gospodarki i zapewnienia miejsc pracy w sektorach, które można będzie uznać za zielone. Przede wszystkim dotyczy to będzie takich przykładowo działań jak:

- Wspólne zarządzanie energią zarówno na poziomie programowania i funkcjonowania z zastosowaniem inteligentnych systemów (użytkowanie i przesyłanie energii) wykorzystując do tego małe lokalne systemy zaopatrzenia w energię bazujące na źródłach odnawialnych (energetyka z istotnym udziałem lokalnych przedsiębiorców i gospodarstw domowych). Budowanie nowej roli już nie biernego konsumenta energii a aktywnego⁵.
- Oszczędzanie energii i to na wielu płaszczyznach jak gospodarstwa domowe, małe i średnie przedsiębiorstwa czy usługi komunalne. Istnieje tu pole do popisu dla: małych firm podpowiadających jak uzyskać zadawalający efekt i na tym zaoszczędzić, audytorów, instalatorów systemów ocieplenia czy zarządzania energią, wytwórców materiałów i urzędzeń pomagających uzyskać zamierzone efekty aż po nowoczesne firmy wspomagające finansowanie całość przedsięwzięcia (np. typu ESCO);
- Pobudzanie gmin do wspólnego oraz zintegrowanego kreowania w szczególności poprzez planowanie przestrzenne efektywnych energetycznie i transportowo struktury przestrzennych.
- Promowania transportu przyjaznego środowisku, który z jednej strony pozwala na zaspokajanie potrzeb transportowych gospodarki i społeczeństwa, a z drugiej strony ogranicza negatywne oddziaływania na środowisku w tym w szczególności emisję szkodliwych spalin oraz nadmierne zajmowanie terenu i negatywne oddziaływania na cenne ekosystemy.
- Budowanie strategii rozwoju powiatu tak aby zmiany klimatu nie były zaskoczeniem dla tradycyjnych sektorów lokalnych gospodarek i prowadzenie akcji uświadamiających oraz dostarczanie informacji w jakim kierunku należy zmieniać działalność gospodarczą aby zyskać na tym, że jest się pierwszym w przekształcających się w wyniku zmian klimatu warunkach.
- Stworzenie odpowiadającego przewidywanym zagrożeniom systemu zarządzania kryzysowego tak aby ewentualne nagłe zdarzenia wynikające z negatywnych skutków zmian klimatu przyniosły jak najmniejsze szkody a system ubezpieczeń w istotny sposób pokrywałby nieuniknione straty.
- Podejmowanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu, które przyczynią się do osłabienia i ograniczenia negatywnych ich skutków.

CO PRZYKŁADOWO MOŻNA ROBIĆ (5)

Elektrownia biogazowa w Piaskach. W elektrowni biogazowej jako paliwo pierwotne wykorzystuje się metan (CH₄) jako biogaz, który jest produktem rozkładu materii organicznej. Zastosowana technologia jest niezawodna oraz charakteryzuje się wysoką sprawnością na poziomie 83%. Zakłada się, że w ciągu roku blok energetyczny będzie pracował 8 400 godzin. Blok będzie produkował 8 400 MWh energii elektrycznej oraz 33 000 GJ ciepła, z czego 5% energii elektrycznej oraz 20% ciepła przeznaczone będzie na potrzeby własne bioelektrowni. Zapotrzebowanie na surowiec energetyczny to 21 000 ton zielonej masy kukurydzy (zbiór z arealu ok. 300 ha oraz 10 000 ml przyspieszacza fermentacyjnego, np. gnojowica, serwatka, ścieki browarniane) w skali roku. Realizacja projektu powinna przyczynić się do redukcji emisji w wysokości 6000 ton CO₂/rok.

⁵ Wg prof. Jana Popczyka aktywny konsument (prosument), tzn. taki, który nie tylko kupuje (paliwa, energie) od tradycyjnych dostawców. Ale wchodzi z nimi w aktywne relacje kupna-sprzedaży, produkując energię w technologiach urządzeń rozproszonej energetyki i odsprzedając jej nadwyżki. Sprzedaje także usługi systemowe, takie jak redukcja zapotrzebowania. Wyposaża się w zasobnikowe technologie urządzeń rozproszonej energetyki, zapewniające mu rezerwowe zasilanie w energię, zwłaszcza elektryczną (w przypadku awarii sieciowej).

Budowanie takiej roli powiatów w ochronie klimatu i adaptacji do jego niekorzystnych zmian będzie przedmiotem projektu **Dobry klimat dla Powiatów**. Nie będzie to tylko dotyczyć władz samorządowych ale przedstawicieli świata przedsiębiorców, społeczeństwa obywatelskiego jak i świata nauki oraz oświaty. Lokalni przedstawiciele projektu, szkolenia, konferencje regionalne, obliczanie śladu węglowego czy powiatowy pilotażowy program ochrony klimatu będą temu służyły.

Komitet Regionów wzywa miasta i regiony, aby przyłączyły się do działań na rzecz klimatu

Komitet Regionów UE (KR) wezwał wszystkie samorzady do silniejszego zaangażowania się w walkę ze zmianami klimatu. W przyjętej 5 października br. rezolucji dotyczącej szczytu klimatycznego w Cancun KR apeluje do władz lokalnych i regionalnych o podpisanie lokalnych paktów w sprawie działań zawierających konkretne środki służące przeciwdziałaniu zmianie klimatu.

Apel ten ogłoszono w następstwie Protokołu ustaleń w sprawie współpracy w dziedzinie klimatu, podpisanego przez przewodniczącą KR-u Mercedes Bresso oraz Elisabeth B. Kautz, przewodniczącą Konferencji Burmistrzów USA. Autorzy memorandum postawili sobie za cel przyspieszenie lokalnych działań na obydwu kontynentach, aby zwiększyć efektywność energetyczną budynków, wspierać wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz zrównoważoną mobilność w miastach. Kolejnym celem jest również zmiana przyzwyczajień obywateli.

W rezolucji na szczyt w Cancun¹ KR ponawia apel o przyjęcie międzynarodowego porozumienia w sprawie zmiany klimatu, ograniczającego ocieplenie globalne do 2°C do 2012 r. „Na przywódcach państw spoczywa odpowiedzialność za naszą planetę, co wiąże się z podpisaniem w Cancun wiążącego międzynarodowego porozumienia dotyczącego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych” – powiedziała przewodnicząca KR-u Mercedes Bresso.

KR przypomina władzom lokalnym i regionalnym, że mają do odegrania w terenie ważną rolę w zapewnieniu bardziej efektywnego użytkowania zasobów i we wprowadzeniu w życie zasad gospodarki bardziej przyjaznej dla klimatu. Zgodnie z rezolucją muszą one edukować społeczeństwo, sprzyjać uzyskaniu politycznego poparcia, inwestycji przedsiębiorstw i środków finansowych, a także motywować producentów i konsumentów do zmiany zachowań.

Aby w pełni wykorzystać potencjał lokalny i regionalny w walce ze zmianą klimatu, KR zaleca zorganizowanie szkoleń dla władz lokalnych i regionalnych w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu na poziomie lokalnym oraz przeprowadzenie skierowanych do obywateli kampanii informacyjnych na ten temat. KR zaleca ponadto zawieranie strategicznych partnerstw publiczno-prywatnych w formie sojuszy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami a władzami lokalnymi i regionalnymi w celu dalszego rozwijania i stosowania technologii niskoemisyjnych. Miasta i regiony powinny zawrzeć lokalne paktów na rzecz działań dotyczących klimatu między partnerami publicznymi i prywatnymi, określające konkretne działania umożliwiające osiągnięcie celu 20-20-20.

Unijna komisarz ds. działań w dziedzinie klimatu Connie Hedegaard, która zabrała głos na obradach Komitetu, stwierdziła: „Równocześnie z kontynuowaniem negocjacji międzynarodowych UE musi zmieniać gospodarkę europejską tak, aby była ona bardziej przyjazna dla klimatu. W warunkach ostrej światowej konkurencji Europa

musi utrzymać pozycję lidera w dziedzinie niskoemisyjnych technologii przyszłości. Dzięki temu będziemy w stanie stymulować rozwój ekologiczny, ochronić miejsca pracy i zwiększyć nasze bezpieczeństwo energetyczne”.

Aby zwiększyć poziom finansowania lokalnych działań w zakresie klimatu, Komitet Regionów wysunął postulat, zgodnie z którym pozycja dotycząca zmiany klimatu powinna znaleźć się w budżetach administracji rządowej wszystkich szczebli. Działania w zakresie klimatu powinny stać się przekrojowym priorytetem w najbliższym budżecie UE. Jednocześnie należy ułatwić władzom lokalnym i regionalnym dostęp do kredytów Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Znaczną część dochodów z europejskiego systemu handlu emisjami należy udostępnić władzom samorządowym z przeznaczeniem na wdrażanie środków w zakresie dostosowania do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków.

Przypisy:

1. www.toad.cor.europa.eu/ViewDoc.aspx?doc=cd%5Cr%5C%3%A9solution%5C2010%5CEN%5CCDR284-2010_PRES_EN.doc&docid=2725751

źródło: © Unia Europejska, 1995-2010 www.europa.eu

Artykuł został zamieszczony na portalu www.chronmyklimat.pl pod adresem http://www.chronmyklimat.pl/lang/pl/page/inicjatywy_lokalne/id/21/view/komitet_regionow_wzywa_miasta_i_regiony_aby_przylaczyly_sie_do_dzialan_na_rzecz_klimatu/

Szanowni Państwo,
mamy nadzieję, że teraz już podzielacie nasze przekonanie, iż warto i trzeba zrobić wszystko co w naszej mocy na rzecz ekorozwoju.
Dlatego zachęcamy do wypełnienia deklaracji uczestnictwa w projekcie. Tekst deklaracji dołączamy na końcu, jako dodatkową, ale ważną stronę. Można ją także pobrać na stronie projektu www.chronmyklimat.pl/doklip oraz w specjalnej zakładce na stronie www.zpp.pl.

Zespół Projektu

Kontakt z redakcją: email: tn@zpp.pl, telefon stacjonarny 18 477 86 00, kom. 512 423 027.

 <p>DOBRY KLIMAT DLA POWIATÓW</p>	<p>Deklaracja przystąpienia powiatu do projektu „Dobry Klimat dla Powiatów”</p>	
 <p>INSTYTUT NA RZECZ EKOROZWOJU</p>	 <p>ZWIĄZEK POWIATÓW POLSKICH</p>	 <p>COMMUNITY ENERGY PLUS</p>

....., dnia .....

Starostwo powiatowe w ....., deklaruje uczestnictwo* Powiatu ..... w projekcie „Dobry klimat dla Powiatów” w perspektywie do 2015 roku**.

Do kontaktu z realizatorami projektu wyznaczono:

Imię i nazwisko .....

Stanowisko: .....

Telefon: .....

e-mail .....

adres pocztowy: .....

Jesteśmy szczególnie zainteresowani następującymi działaniami projektu (można zaznaczyć wiele opcji):

- wyniki monitoringu działań powiatów na rzecz ochrony klimatu
- debaty lokalne
- konferencje regionalne
- sieć powiatów na rzecz ochrony klimatu
- pilotażowy program niskowęglowego rozwoju
- prenumerata newslettera projektu

* - Realizatorzy projektu nie wymagają od uczestników wkładu finansowego do projektu, gdyż 95% środków pochodzi z instrumentu finansowego LIFE+ Komisji Europejskiej i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

** - Realizatorzy projektu nie stawiają żadnych formalnych barier do wycofania deklaracji na dowolnym etapie realizacji projektu

Podpis starosty lub innej osoby upoważnionej

Wypełnioną deklarację prześlij na adres e-mail: doklip@ine-isd.org.pl oraz pocztowy: Instytut na rzecz Ekorozwoju, ul. Nabelaka 15 lok. 1, 00-743 Warszawa.

Dziękujemy!

Projekt „Dobry Klimat dla Powiatów” jest realizowany przy udziale środków instrumentu finansowego LIFE+ Komisji Europejskiej oraz dofinansowaniu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

